

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عنوان : راهکارهای مدیریت تعارضات زناشویی در خانواده

"مریم حسینی"

*مدرسه علمیه الزهراء سلام الله عليها

چکیده:

خانواده یک نظام اجتماعی و یکی از ارکان اصلی جامعه به شمار رفته و شناخت عواملی که سبب استحکام این نهاد اجتماعی شود، می‌تواند گامی بلند در راستای ارتقای سطح فرهنگ جامعه باشد. یکی از عواملی که استحکام این نهاد را در معرض خطر قرار می‌دهد، تعارضات زناشویی می‌باشد. تعارض پدیده‌ای است که در ارتباط زناشویی به موازات عشق ایجاد می‌شود و امری اجتناب ناپذیر است. تعارضات زناشویی تاثیر عمیق منفی بر روابط زوجین و پیرو آن بر بافت و روابط خانوادگی گذاشته و از آنجا که این تعارضات، تأثیرات مخرب بی‌شماری بر سلامت روانی، خانوادگی و حتی جسمی افراد جامعه وارد کرده، شناخت عوامل موثر بر آن امری ضروری به نظر می‌رسد. پژوهش حاضر به روش توصیفی-تحلیلی و با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای با هدف ارائه راهکارهای مدیریت تعارضات در روابط زناشویی در خانواده انجام گرفته است. این مقاله با هدف بررسی عوامل مؤثر بر بروز و تداوم تعارضات زناشویی، پیامدهای آن و همچنین ارائه راهکارهای مؤثر برای مدیریت و کاهش این تعارضات، به نگارش درآمده است. در این راستا، با مرور جامعی بر ادبیات پژوهشی، به نقش عواملی همچون تفاوت‌های شخصیتی، اختلافات ارتباطی، مسائل مالی و اختلاف در تربیت فرزندان، عدم رضایت جنسی، روابط خویشاوندی، خیانت‌های زناشویی در بروز تعارضات پرداخته شده است و راهکارهایی برای حل این تعارضات ارائه می‌شود.

کلید واژه: اختلافات ارتباطی - تفاوت‌های شخصیتی - تعارضات زناشویی - خانواده - مدیریت مسائل مالی

مقدمه :

خانواده در تمام جوامع به عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی، تکیه‌گاه محور زندگی به شمار می‌آید که نقش انتقال عقاید، آداب، سخن، دانش‌ها و مهارت‌ها به نسل جدید را عهده‌دار می‌باشد. خانواده از یک سو زمینه ساز شکوفایی استعدادها و رشد جسمی، اخلاقی، اجتماعی، عاطفی و عقلانی کودکان و نوجوانان و از سوی دیگر عامل موثری در ایجاد فرهنگ و تمدن بشری به شمار می‌آید. تحکیم خانواده به ثبات عاطفی بیشتر، تربیت فرزندان سالم و موفق، بهبود کیفیت زندگی، تقویت رابطه اجتماعی زن و شوهر با فرزندان، کاهش بیماری‌های جسمی و عاطفی منجر می‌شود. در مسیر تعالی خانواده دلایل متعددی باعث ایجاد چالش و مشکلات گردیده که ممکن است این نهاد را با خطرات جبران ناپذیر مواجه نماید. از آفت‌ها و آسیب‌هایی که روابط همسران را دچار مشکل می‌کند، این است که زوجین توانایی حل تعارضات خود را نداشته باشند. تعارضات زناشویی به اختلافات و مشکلاتی اطلاق می‌شود که بین زوجین در طول زندگی مشترک ایجاد می‌شود. تعارض برای نشان دادن موقعیت‌هایی استفاده می‌شود که در آن مسائل، انگیزه‌ها، هدف‌ها، رفتارها و تکانه‌های مخالف یا متضادین زوجین به وجود می‌آید. این تعارضات می‌تواند پیامدهای مختلفی داشته باشد که بر روی هر دو طرف و همچنین روی خانواده و محیط اجتماعی آنها تاثیر بگذارد. مهم‌ترین پیامدهای تعارضات زناشویی آسیب دیدگی فرزندان، آسیب‌های روانی، بیماری‌های جسمانی و ... می‌باشد که در نهایت باعث از هم پاشیدگی خانواده و منجر به طلاق می‌شود. مقاله پیش رو در صدد پاسخ به این پرسش است که مدیریت تعارضات زناشویی در خانواده چه راهکارهایی دارد؟ و برای پاسخ به پرسش یاد شده این موارد را بررسی می‌کند: مدیریت مسائل مالی، تفاوت‌های شخصیتی زوجین، اختلاف در تربیت فرزندان، عدم رضایت جنسی، روابط خویشاوندی، خیانت‌های زناشویی، اختلافات ارتباطی

مدیریت مسائل مالی

یکی از تعارضات زناشویی در خانواده، مدیریت مسائل مالی است. هر خانواده سازمان و بنگاه اقتصادی کوچکی است که نیاز به مدیریت بر منابع دارد که در بخش مدیریت اقتصادی به شرایط عادی غیر عادی و بحرانی تقسیم میشود. در هر مجموعه برای رسیدن به اهداف مشخص شده ضرورت برنامه ریزی دقیق و منظم به خوبی احساس می شود و خانواده نیز به عنوان مجموعه ای متشکل از والدین و فرزندان با نیازهای متعدد و متنوع نیاز به برنامه ریزی و مدیریت بویژه در عرصه اقتصادی برای اداره و مدیریت صحیح در آن دارد.^۱ از لحاظ اقتصادی، خانواده اساسی ترین عامل تولید و مصرف کالاها و خدمات در جامعه بوده و برای انجام مسئولیت بقای نسل نیازمند تکاپوی اقتصادی است به همین دلیل اقتصاددانان، خانواده را بنیان زندگی اقتصادی جوامع می دانند. اقتصاد خانواده را می توان چگونگی سازماندهی و مدیریت منابع خانه تعریف کرد. امروزه مقوله مدیریت امور خانواده نیازمند مدیریتی صحیح و اصولی می باشد و مسائل مالی خانواده یکی از مسائلی است که برای رفاه و دوام خانواده باید همواره تحت کنترل باشد.^۲ یکی از اقدامات ضروری برای رسیدن به توسعه، پرداختن به مدیریت مالی در خانواده ها است. از طرفی با مسئله هدفمندی یارانه ها، اقتصاد خانواده و مدیریت آن به طور پر رنگتری مطرح شده است. امروزه یکی از تنش های خانواده ها مدیریت مصرف پول یارانه ها و صرفه جویی خانواده جای می گیرد.^۳ زلیزر معتقد است اگر چه پول منبع اصلی اختلافات زن و شوهر و اغلب یک نقطه دردناک بین والدین و فرزندان است، عجیب است که ما در مورد مسائل مالی کمتر می دانیم.^۴ مدیریت مسائل مالی یکی از دلایل شایع تعارضات زناشویی است و مدیریت صحیح آن می تواند به بهبود روابط کمک کند. در این زمینه راهکارهای موثری در حل این اختلاف وجود دارد از جمله: گفتگوی باز و صادقانه، تعیین

1. یار احمدی، ۱۳۹۲

2. محسنی، ۱۳۹۲

3. دهقانی نازوانی و همکاران، مدیریت مالی خانواده و شیوه های مقابله باسترس، ص ۶۲۶

4. زلیزر، ۱۹۸۹

اهداف مالی مشترک، بودجه‌بندی مشترک، تقسیم مسئولیت‌ها، بررسی منظم وضعیت مالی، توجه به نیازهای دیگران، اجتناب از مخفی‌کاری مالی، تعیین زمان برای بحث درباره مسائل مالی، مشاوره مالی. با بهره‌گیری از این راهکارها می‌توان به بهبود مدیریت مسائل مالی و کاهش تعارضات زناشویی کمک کرد. بنابراین مدیریت مسائل مالی یکی از تعارضات زناشویی در خانواده است.

تفاوت‌های شخصیتی

یکی دیگر از تعارضات زناشویی، تفاوت‌های شخصیتی است. هر انسان و رویدادی در نوع خود منحصر به فرد است. با وجود این، بین بسیاری از انسان‌ها و رویدادهای زندگی‌شان، آن قدر شباهت وجود دارد که بتوان نکات مشترکی را در نظر گرفت. روان‌شناسان شخصیت، برای کلیت فرد و تفاوت‌های فردی اهمیت خاصی قایل هستند. اگر چه روان‌شناسان وجود شباهت‌هایی بین افراد را قبول دارند، لکن توجه آن‌ها بیشتر به تفاوت‌های افراد از یکدیگر معطوف است.^۵ شخصیت به عنوان شیوه فکر، احساس و رفتار که افراد را از دیگران متمایز می‌کند تعریف شده است.^۶ پژوهش‌های متعدد براین نکته تأکید دارند که رضایت و تعارضات زناشویی بیشترین تأثیر را از ویژگی‌های شخصیتی دریافت می‌کند. شناخت هرچه بیشتر ویژگیهای تیپ شخصیتی خود و همسر از جمله عواملی است که می‌تواند در کاهش تعارضات زناشویی مفید واقع شود.^۷ پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد ابعاد مختلف شخصیت نقش مهمی در تبیین سازگاری زناشویی دارند.^۸ جان کولین در یک تحقیق 13 ساله (1981_1994) تأثیر شخصیت را بر رضایت زناشویی مورد بررسی قرار

5. پروین و همکاران، روان‌شناسی شخصیت، ص ۵

6. سپهریان آذرو همکاران، تأثیر آموزش انواع شخصیت‌های داغ بر کاهش تعارضات زناشویی، ص 161-70

7. فرحبخش. مقایسه اثربخشی مشاوره زناشویی با روش شناخت درمانی الیس، واقعیت درمانی گلیزر و ترکیبی از این دو در کاهش تعارضات زناشویی. 1383

8. کارنی بی آر، بردبری تی ان. سیر طولی کیفیت و ثبات زناشویی.

7. اختلافات ارتباطی

فهرست منابع:

1. آخوندی، فرشته؛ دهقانی نازوانی؛ یزد خواستی، فریبا؛ مدیریت مالی خانواده و شیوه های مقابله با استرس، ص ۶۲۶
2. ابراهیمی لویه، عادل؛ و همکاران؛ بررسی عوامل مؤثر بر اختلافات خانوادگی در استان زنجان، ۱۳۹۲، دوره ۵، شماره ۱۸، صص، ۲۶_۹
3. امیدیان، مهدی؛ و همکاران؛ اثر بخشی آموزش غنی سازی سازگاری زوجها در بهبود ارتباطات زناشویی، ۱۳۹۷، دوره ۱۷، شماره ۶۷، صص. ۴۰_۲۰
4. بلکسون، م. 2008، ۸۷۹_۸۹۰
5. بودنمن، پیت، شانتیات، سائنا و ویدمر، 2006
6. پروین، لارنس، روان شناسی شخصیت، ص ۵، جوادی، محمدجعفر. کدیور، پروین. تهران، موسسه فرهنگی رسا، ۱۳۷۲، چاپ اول.
7. ترابی و زرائی، 1399
8. جعفری، علیرضا؛ اثربخشی آموزش مهارت های ارتباطی پیش از ازدواج بر افزایش رضایت زناشویی، ۱۳۸۸، دوره ۱، شماره ۲، صص. ۳۱_۵۱
9. جوادی ساریخان بگلو، زلیخا؛ بوستانی پور، علیرضا؛ مقایسه سبک های فرزند پروری و تاکتیک های تعارض زناشویی بر اساس ترتیب تولد زوج، ۱۴۰۰، دوره ۱۲، شماره ۱۶
10. حاجی شریفی، ۱۳۹۰

11. حسینی مطلق، امین و همکاران؛ اثر بخشی گروه درمانی مبتنی بر آموزش تیپ های شخصیتی DSM_5 بر کاهش تعارضات زناشویی، ۱۴۰۰، دوره ۲۶، شماره ۲، صص. ۲۴۸_۲۵۷
12. حسینیان، سیمین؛ شفیعی نیا، اعظم؛ بررسی تاثیر آموزش مهارت های حل تعارض بر کاهش تعارض های زناشویی زنان، ۱۳۸۴، دوره ۱، شماره ۴، صص ۲۲_۷
13. دادخواه، اصغر؛ شعاعی، فاطمه؛ افروز، ستوده؛ بررسی مقایسه ای و تحلیلی مولفه های رضامندی
14. زوجیت در زوج های غیر خویشاوند و خویشاوند، ۱۳۹۹، صص. ۱۶۸_۱۵۷
15. رحمانی، اعظم و همکاران؛ ارتباط رضایت جنسی و رضایت از زندگی زناشویی، ۱۳۹۰، صص. ۹۰_۸۲
16. رحمانی، نگین؛ گودرزی، محمد علی؛ تقوی، محمد رضا؛ بررسی نقش میانجی بینش شناختی در رابطه بین طرحواره های اولیه و سبک های دلبستگی با ابعاد مختلف ارتباطات زناشویی، ۱۴۰۱، دوره ۱۴، شماره ۱۸
17. رضوی طوسی، سید مجتبی؛ جایگاه روابط خویشاوندی و صله رحم در تعاملات خانوادگی روزمره
18. مطالعه شهروندان تهرانی، ۱۳۹۲، دوره ۳، شماره ۱۰، صص. ۱۶۰_۱۱۳
19. روشن چسلی، رسول؛ میرزایی، صدیقه؛ نیکآذین، امیر؛ 1393، صص. 129-140
20. زارع درخشان، احترام؛ روشن چسلی، رسو؛ رابطه ی بین رضایت جنسی، خودکارآمدی جنسی و شادکامی بر رضایت زناشویی: نقش میانجی، ناگویی هیجانی، ۱۳۹۹، دوره ۱۸، شماره ۱، صص. ۱۶_۱
21. ژیان، ف.، نوابی نژاد، ش. و گروسی، ع. 1398

22. سپهریان آذر، ف؛ قلاوندی، ح؛ تأثیر آموزش انواع شخصیت‌های داغ بر کاهش تعارضات زناشویی.
23. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۱۳۹۰؛ ۲: ۷۰-۱۶۱
24. سرمدی، یاسمن؛ احمدی، خدابخش؛ میزان آسیب‌های ناشی از خیانت زناشویی زوجین، ۱۴۰۰، دوره ۱۷، شماره ۱، صص ۹۸-۸۱
25. سعیدی، راضیه؛ آقاجانی افجدی، اعظم؛ رضایت زناشویی، رضایت جنسی، افسردگی و اضطراب، کنگره انجمن روان‌شناسی ایران، ۱۳۹۴، دوره ۵
26. ساندرا بایرز. ای. ۲۰۱۰.
27. شعبان پورپیجا، موسی؛ وثوقی، منصور؛ کلدی، علیرضا؛ تبیین نقش شبکه خویشاوندی در استحکام خانواده هسته‌ای مطالعه موردی شهر تهران، ۱۳۹۷، صص. ۹۶-۸۱
28. شمس مفرحه، زهرا 1381
29. صادقی، ر.، زنجری، ن.، و محمودیانی، س. 1397
30. طالیی‌زاده و بختیارپور، 4201
31. عبدالغفور و همکاران 2014، 2
32. غفوریان و مهدویان، 1400
33. غلامی، ف. 1393
34. فتحی مقدم، قربان؛ جمهوری، فرهاد؛ مقایسه اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی در تعارضات زناشویی و سخت رویی، دانشجویان زن دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

35. فرحبخش، ک؛ مقایسه اثربخشی مشاوره زناشویی با روش شناخت درمانی الیس، واقعیت درمانی گلیزر و ترکیبی از این دو در کاهش تعارضات زناشویی. پایان نامه دکتری مشاوره. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۳
36. فریگر، 2006
37. قائدی، غ. 1391
38. قلیلی، زهره؛ احمدی، سید احمد؛ فاتحی زاده، مریم؛ اثر بخشی آموزشی شیوه حل مسئله بر کاهش تعارضات زناشویی
39. کارر و اسپرینگر 2010، 1
40. کارنی بی آر، بردبری تی ان. سیر طولی کیفیت و ثبات زناشویی: مروری بر نظریه، روش‌ها و تحقیقات. سایکول. بول 1995؛ 118(1):3
41. گلسر و گلسر، ترجمه صاحبی، 1396
42. ماکارتی. ب. فر. ۲۰۱۲، ۲۲۷_۲۲۳
43. محسنی، سونا؛ چرتکه خانوادگی، آموزش مهارت مدیریت مالی در خانواده، تهران: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، موسسه نشر شهر.
44. مختار نیا، ایرج؛ وهمکاران؛ تعارضات زناشویی و تعارضات والد_نوجوان: نقش میانجی ارزیابی‌های نوجوانان از تعارضات بین والدینی، ۱۳۹۵، صص. ۶۸۲_۶۶۳
45. مؤمنی جاوید و شعاع کاظمی، 1395
46. نائبی، هوشنگ؛ لطفی خاچکی، بهنام؛ تاثیر روابط و پیوندهای خویشاوندی میزان آسیب‌های اجتماعی در استان‌های کشور، ۱۳۹۴، صص. ۲۶_۱
47. وندورف، س؛ لوکاس، ت؛ امام اوغلو وایزفلد سی و وایزفلد، جی؛ ۲۰۱۱

48. هرتلین، وچلر و پیرسی؛ 2005

49. یار احمدی، مهدی؛ سبک زندگی و اقتصاد خانواده، رسالت، ۱۳۹۲، ۲۸